

Διακήρυξη των Έξυπνων Νησιών

Χάραξη νέων δρόμων για τα Ευρωπαϊκά Νησιά

Έξυπνες, εύρωστες
και συνεκτικές
νησιωτικές κοινωνίες
για μια καινοτόμο και
βιώσιμη Ευρώπη

Ταυτότητα

Εκπροσωπούμε **Ευρωπαϊκές νησιωτικές τοπικές και περιφερειακές αρχές και φορείς** και έχουμε ως στόχο την προώθηση της Πρωτοβουλίας «Εξυπνα Νησιά». Η Πρωτοβουλία αποτελεί μια προσπάθεια που ξεκίνησαν οι νησιωτικές αρχές για να επικοινωνήσουν την ανάγκη αξιοποίησης του σημαντικού, εντούτοις σε μεγάλο βαθμό ανεκμετάλλετου **δυναμικού των νησιών** να λειτουργήσουν ως πεδία τεχνολογικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής καινοτομίας. Η **Πρωτοβουλία «Εξυπνα Νησιά»** είναι αποτέλεσμα πολυετούς συνεργασίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών νησιών και αποσκοπεί στο να καταδείξει ότι τα νησιά ενδείκνυνται για την υλοποίηση πιλοτικών έργων, τα οποία με τη σειρά τους μπορούν να παράξουν γνώση σχετικά με την έξυπνη και αποδοτική διαχείριση υποδομών και πόρων. Μια γνώση μεταβιβάσιμη σε ορεινές, αγροτικές και γενικά απομονωμένες γεωγραφικά περιοχές αλλιά και επεκτάσιμη σε μεγάλα αστικά κέντρα της ηπειρωτικής Ευρώπης και πέραν αυτής.

Η Πρωτοβουλία «Εξυπνα Νησιά» αντλεί έμπνευση από την **Πρωτοβουλία για τις Έξυπνες Πόλεις και Κοινότητες**, διευρύνει ωστόσο τις συνέργειες μεταξύ των τομέων ενέργειας, μεταφορών, και τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, συμπεριλαμβάνοντας επιπλέον τους τομείς διαχείρισης υδατικών πόρων και απορριμμάτων, αναδεικνύοντας έτσι την κυκλικότητα της οικονομίας. Η **ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση** αποτελεί άμεση απόρροια της νησιωτικότητας. Η **νησιωτικότητα** αναγκάζει τις νησιωτικές αρχές να διαχειριστούν με τον πλέον αποδοτικό και ολοκληρωμένο τρόπο φυσικούς πόρους και υποδομές, οι οποίες βρίσκονται πολύ συχνά στο σύνολό τους πάνω στο νησί, συμβάλλοντας κατ' αυτό τον τρόπο στη βιώσιμη και ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου και την αξιοποίηση στο άκραιο του τοπικού δυναμικού (γεωγραφία, φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι, προϊόντα).

Η Πρωτοβουλία «Εξυπνα Νησιά» αποτελεί ουσιαστικά μια **πρόταση ολοκληρωμένης, τοποκεντρικής και μετασχηματιστικής αναπτυξιακής ατζέντας** που αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των νησιών, δημιουργεί βιώσιμη τοπική ανάπτυξη και ευημερία, **βοθώντας ταυτόχρονα την Ευρωπαϊκή Ένωση** να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει σε διάφορους τομείς πολιτικής, όπως ο μετριασμός και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η καινοτομία, η κυκλική οικονομία, οι βιώσιμες μεταφορές και η κινητικότητα, η γαλάζια ανάπτυξη και η ψηφιακή ατζέντα. Για την αποτελεσματική υλοποίηση της Πρωτοβουλίας «Εξυπνα Νησιά» θεωρούμε καταλυτικής σημασίας **την εμπλοκή όλων των φορέων της Τετραπλής Έλικας**, δηλαδή του δημόσιου τομέα, της ακαδημαϊκής κοινότητας, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.

Ευρωπαϊκό και Διεθνές Πλαίσιο Πολιτικής

Η Πρωτοβουλία «Εξυπνα Νησιά» είναι αποτέλεσμα μια σειράς δράσεων των τελευταίων ετών οι οποίες περιλαμβάνουν: Ευρωπαϊκά προγράμματα νησιωτικών εταίρων με στόχο την προώθηση του βιώσιμου τοπικού ενεργειακού σχεδιασμού και την ωρίμανση έργων βιώσιμης ενέργειας, πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που υπογραμμίζουν τόσο τις προκλήσεις όσο και το δυναμικό των νησιών να μεταβούν σε ένα αναπτυξιακό μοντέλο χαμηλό σε άνθρακα και βιώσιμο, σύσταση Ευρωπαϊκών νησιωτικών δικτύων (ISLENET) κ.ά.

Καταλυτικό ρόλο στην εμπέδωση της συνεργασίας μεταξύ των νησιών έπαιξε το Σύμφωνο των Νησιών, μια πολιτική πρωτοβουλία με **117 νησιωτικούς υπογράφοντες** από όλη την Ευρώπη, παρόμοια με αυτή του **Συμφώνου των Δημάρχων** αλλιά που αντανakλά περισσότερο τις ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα νησιά. Το Σύμφωνο των Νησιών, το οποίο χαιρεί ευρείας αναγνώρισης από τα Ευρωπαϊκά όργανα, προσκαλεί τις Ευρωπαϊκές νησιωτικές τοπικές αρχές να φτάσουν ή να ξεπεράσουν τους ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους της Ένωσης για το 2020, καταρτίζοντας και υλοποιώντας νησιωτικά Σχέδια Δράσης Αειφόρου Ενέργειας στην περιοχή τους. Επιπλέον, στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για **«Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους»** γίνεται αναφορά στην προώθηση μιας πρωτοβουλίας που θα φέρει κοντά τα Ευρωπαϊκά νησιά και θα επιταχύνει την ενεργειακή τους μετάβαση, διασφαλίζοντας ότι οι κάτοικοι των νησιών έχουν πρόσβαση σε ασφαλή, καθαρή και οικονομικά προσιτή ενέργεια καθώς και σε συνδεδεμένες με την ενέργεια μεταφορές.

Τέλος, η ιστορική **Συμφωνία του Παρισιού** δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος και οι ικανότητες των τοπικών αρχών να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή, μειώνοντας τις εκπομπές, ενισχύοντας την ανθεκτικότητά τους και διαμορφώνοντας πλατφόρμες συνεργασίας σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Όλες αυτές οι εξελίξεις προσφέρουν μια μοναδική ευκαιρία στα Ευρωπαϊκά νησιά να καταδείξουν σε παγκόσμιο επίπεδο τη συμβολή τους στην ανάληψη δράσης για τη μετάβαση προς ένα χαμηλό σε άνθρακα, κυκλικό και βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης, ένα μοντέλο που σέβεται τα όρια τόσο των νησιωτικών όσο και των παγκόσμιων οικοσυστημάτων και των διαθέσιμων φυσικών πόρων.

Τα νησιά της Ευρώπης

Τα Ευρωπαϊκά νησιά πειραματίζονται εδώ και χρόνια με **νέους τρόπους βιώσιμης ανάπτυξης**, εφαρμόζοντας πρακτικές διακυβέρνησης που προάγουν την καινοτομία και την κοινωνική συνοχή, δοκιμάζοντας διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα για την παροχή νέων υπηρεσιών, εισάγοντας έξυπνες τεχνολογίες για τη βέλτιστη χρήση των πόρων και υποδομών τους, εκπαιδεύοντας τους πολίτες και ευαισθητοποιώντας τους επισκέπτες γύρω από ζητήματα βιωσιμότητας. Με κίνητρο την ανεύρεση λύσεων σε πραγματικά και συχνά πιεστικά προβλήματα, τα νησιά έχουν αναπτύξει πολυσιχιδή δράση, παράγοντας **καλές πρακτικές** γύρω από την έξυπνη και βιώσιμη τοπική ανάπτυξη, εμπνέοντας και κινητοποιώντας ταυτόχρονα άλλες νησιωτικές και γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές καθώς και περιοχές της ηπειρωτικής Ευρώπης.

Θεωρούμε τα νησιά **ζωντανά εργαστήρια** που μπορούν να παράξουν σημαντική γνώση σε πολλούς τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η κυκλική οικονομία, η πολύ-επίπεδη διακυβέρνηση, η χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές – πόλεις και κοινότητες, αγροτικές και ορεινές περιοχές. Αυτό οφείλεται κατά βάση στο ότι τα ίδια τα νησιά αντιμετωπίζουν **διαφορετικές προκλήσεις** ως απόρροια του διαφορετικού μεγέθους, απόστασης από την ηπειρωτική χώρα, πληθυσμιακής πυκνότητας, μορφών διακυβέρνησης και βαθμού πολιτικής και οικονομικής αποκέντρωσης. Παρά τις διαφορές τους όμως, κοινό χαρακτηριστικό των νησιών αποτελεί η **νησιωτικότητα**, μια δομική και διαχρονική κατάσταση γεωγραφικής ασυνέχειας με αρνητικές – ενεργειακή εξάρτηση σε ορυκτά καύσιμα, αυξημένα κόστη μεταφορών, περιορισμένη οικονομική διαφοροποίηση, περιορισμένη πρόσβαση σε υποδομές υγείας και εκπαίδευσης όσο και θετικές – μοναδικής σημασίας οικοσυστήματα, σημαντικό κοινωνικό κεφάλαιο, ισχυρή αίσθηση ταυτότητας – συνέπειες. Κρίνουμε λοιπόν ότι αυτός ο πλουραλισμός στοιχείων μπορεί ουσιαστικά να ευνοήσει την **ανάδυση τοπικών μοντέλων ανάπτυξης** που συνδυάζουν με το βέλτιστο τρόπο περιβαλλοντικές, κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές λύσεις, σύμφωνα με την αρχή της έξυπνης, ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς διαχείρισης των φυσικών πόρων και υποδομών.

Αναγνωρίζουμε πως για να μετουσιώσουμε το δυναμικό αυτό των νησιών και να καταστήσουμε τις νησιωτικές οικονομίες έξυπνες και εύρωστες, οφείλουμε να σκεφτούμε κατά τρόπο συνολικό και δημιουργικό. Χρειάζεται να εντοπίσουμε και να μεγιστοποιήσουμε τις συνέργειες μεταξύ καινοτόμων τεχνολογιών με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας. Οφείλουμε δε να διασφαλίσουμε ότι αυτό θα γίνει με τρόπο συμμετοχικό, αναδεικνύοντας τα ειδικά οφέλη για όλους τους δρώντες, τις δημόσιες αρχές, την κοινωνία των πολιτών, τον επιχειρηματικό κόσμο, τους ερευνητικούς φορείς.

Νέοι Δρόμοι για τα Νησιά

Εμείς, οι εκπρόσωποι των Ευρωπαϊκών Νησιών

Ορίζουμε ως «Έξυπνο» το νησί εκείνο που ενισχύει την ανθεκτικότητά του, συνδυάζοντας δράσεις περιορισμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, προκειμένου να θέσει τις βάσεις βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων του, μέσω της υλοποίησης έξυπνων και ολοκληρωμένων λύσεων στη διαχείριση των υποδομών και των φυσικών του πόρων αλλά και του περιβάλλοντος εν γένει, υποστηριζόμενων από τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και μέσω της προώθησης επενδυτικών σχημάτων και πρακτικών διακυβέρνησης που προάγουν την καινοτομία και την κοινωνική συνοχή.

Αντιλαμβανόμαστε τα «Έξυπνα Νησιά» ως μια Πρωτοβουλία που εδράζεται στην εμπειρία των νησιών να εξελίσσονται ως διακριτά οικοσυστήματα στο πέρασμα του χρόνου, επιτυγχάνοντας ισορροπία μεταξύ του πληθυσμιακού δυναμικού τους, της διαθεσιμότητας των πόρων τους και των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Υπό αυτό το πρίσμα, δεσμευόμαστε να κεφαλαιοποιήσουμε την εμπειρία μας, ώστε να χαράξουμε και να υλοποιήσουμε καινοτόμες και βιώσιμες λύσεις στο τοπικό επίπεδο και έτσι να αποτελέσουμε κινητήριο μοχλό για τη μετάβαση της Ευρώπης σε μια οικονομία χαμηλή σε άνθρακα, βιώσιμη και συνεκτική.

Θέλουμε να γίνουμε έξυπνες, εύρωστες και συνεκτικές κοινότητες και προς αυτή την κατεύθυνση θα:

- 1. Αναλάβουμε δράση** για τον περιορισμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή ενισχύοντας την ανθεκτικότητά μας σε τοπικό επίπεδο
- 2. Αξιοποιήσουμε** έξυπνες τεχνολογίες, διασφαλίζοντας τη βέλτιστη διαχείριση και χρήση των πόρων και υποδομών μας
- 3. Εγκαταλείψουμε** τα ορυκτά καύσιμα αξιοποιώντας το σημαντικό δυναμικό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εξοικονόμησης ενέργειας που διαθέτουμε
- 4. Προωθήσουμε** μοντέλα βιώσιμης κινητικότητας συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτροκίνησης
- 5. Περιορίσουμε** τη λειψυδρία εφαρμόζοντας εναλλακτική και έξυπνη διαχείριση των υδατικών πόρων
- 6. Αναδειχθούμε** σε τόπους μηδενικών αποβλήτων μεταβαίνοντας προς μια κυκλική οικονομία
- 7. Διατηρήσουμε** το διακριτό φυσικό και πολιτιστικό μας κεφάλαιο
- 8. Διαφοροποιήσουμε** τις οικονομίες μας και να δημιουργήσουμε θέσεις εργασίας τοπικά σε τομείς καινοτομίας
- 9. Ενισχύσουμε** την κοινωνική συνοχή μέσω της εκπαίδευσης και ενδυνάμωσης των πολιτών μας
- 10. Ενθαρρύνουμε** τη μετάβαση προς ένα εναλλακτικό, βιώσιμο, υπεύθυνο μοντέλο τουρισμού.

Έξυπνη Διαχείριση των Πόρων και των Υποδομών

Ενέργεια

Θα αξιοποιήσουμε το σημαντικό διαθέσιμο δυναμικό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ηλιακή, αιολική, κυματική, παλιρροιακή, ωκεάνια και γεωθερμική) και εξοικονόμησης ενέργειας και θα ηγηθούμε προσπαθειών μείωσης των εκπομπών αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου, ώστε σταδιακά να κατακτήσουμε την ενεργειακή μας αυτονομία, να ελαχιστοποιήσουμε τη χρήση ορυκτών καυσίμων και τα συνοδά κόστη, καθώς και να διευκολύνουμε τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών μοντέλων, τα οποία ευνοούν την αποκεντρωμένη παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας και την ανάδυση των νησιωτών ως παραγωγών-καταναλωτών.

Θα αυξήσουμε την ενεργειακή απόδοση του κτιριακού μας αποθέματος (ηλεκτρισμός, θέρμανση και ψύξη) και των υποδομών μας (π.χ. οδο φωτισμός, αντλιοστάσια), και εντός προστατευόμενων ιστορικών περιοχών, προκειμένου να μειώσουμε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, με την ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών και πρακτικών και την υιοθέτηση δράσεων μηδενικού κόστους από τους νησιώτες και τους επισκέπτες, ενισχύοντας κατ' αυτό τον τρόπο περισσότερο υπεύθυνους τρόπους ενεργειακής συμπεριφοράς και συνολικά πιο ανθεκτικές υποδομές.

Θα δώσουμε προτεραιότητα στην αξιοποίηση οργανικών αποβλήτων για την παραγωγή βιομάζας, βιοαερίου και βιοκαυσίμων προκειμένου να καλύψουμε τη ζήτηση ενέργειας για θέρμανση, ψύξη και μεταφορές και θα εξετάσουμε την εισαγωγή ενεργειακών καλλιιεργειών σε νησιά με σημαντική αγροτική παραγωγή.

Θα προωθήσουμε τις περιοχές μας, ιδιαιτέρως τα μικρά νησιά όπου το κόστος παραγωγής ενέργειας είναι αυξημένο, ως ιδανικά πεδία εφαρμογών καινοτόμων τεχνολογιών βιώσιμης ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων δικτύων, της αποθήκευσης, της ανταπόκρισης στη ζήτηση, καθιστώντας έτσι τη λειτουργία των ηλεκτρικών δικτύων περισσότερο ευέλικτη, αυξάνοντας τη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τοπικά, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής του πληθυσμού, και παρέχοντας χρήσιμες πληροφορίες στον επιστημονικό και επιχειρηματικό κόσμο για το πώς αυτές οι τεχνολογίες μπορούν να μεταφερθούν σε άλλα νησιά και γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές και να εφαρμοστούν σε μεγαλύτερη κλίμακα σε μεγάλες πόλεις της ηπειρωτικής Ευρώπης.

Θα αξιοποιήσουμε τις υπάρχουσες συνέργειες μεταξύ της βιώσιμης ενέργειας, των απορριμμάτων, των υδατικών πόρων και των μεταφορών, με έμφαση στις δυνατότητες των νησιών να αναδειχθούν σε εργαστήρια ανάπτυξης ολοκληρωμένων λύσεων, σε τομείς όπως – μεταξύ άλλων – η παραγωγή πράσινης ενέργειας από απορρίμματα, η χρήση περίσσειας ανανεώσιμης ενέργειας στη ναυτιλία και η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για αφαλάτωση νερού.

Μεταφορές

Θα μετατοπίσουμε μέρος των μεταφορικών δραστηριοτήτων προς πιο βιώσιμα μέσα μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων νέων τρόπων χρήσης του αυτοκινήτου (από κοινού χρήση), του περπατήματος (αποκατάσταση μονοπατιών) και του ποδηλάτου και θα βελτιστοποιήσουμε το σχεδιασμό των πολύ-τροπικών κόμβων και τερματικών σταθμών, ενισχύοντας την βιώσιμη ανάπτυξη βασικών τομέων της οικονομίας, όπως ο τουρισμός, οι εφοδιαστικές αλυσίδες, το εμπόριο, η γεωργία και η αλιεία.

Θα θέσουμε σε εφαρμογή υπάρχουσες συνέργειες μεταξύ των μεταφορών και της ενέργειας, προωθώντας πλοία που χρησιμοποιούν εναλλακτικά καύσιμα (φυσικό αέριο ή υδρογόνο), αξιοποιώντας το αυξημένο δυναμικό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την ηλεκτροδότηση εηλιμενισμένων πλοίων, ενσωματώνοντας τα ηλεκτρικά οχήματα και πλοία στα έξυπνα ηλεκτρικά δίκτυα, εξασφαλίζοντας έτσι την αυξημένη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε τοπικό επίπεδο και την ελαχιστοποίηση της χρήσης των ορυκτών καυσίμων στις μεταφορές.

Θα εισάγουμε υποδομές που να διευκολύνουν τη μετακίνηση σε αρχιπελάγη από νησί σε νησί ή τη στεριά (island hopping), ιδιαίτερα σε νησιά κοντά στην ηπειρωτική χώρα καθώς και σε νησιωτικά αρχιπελάγη, προωθώντας τη χρήση μικρής κλίμακας ηλεκτρικών πλοίων ή/και πλοίων που χρησιμοποιούν φυσικό αέριο, βιοαέριο ή υδρογόνο, προκειμένου να μειώσουμε σημαντικά τα περιβαλλοντικά και μεταφορικά κόστη και να δημιουργήσουμε άμεσα οφέλη για τις τοπικές νησιωτικές κοινωνίες και την τοπική οικονομία.

Θα προωθήσουμε ευφυή συστήματα πληροφοριών και διαχείρισης των μεταφορών με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, την ενίσχυση της παρακολούθησης και το μετριασμό της ρύπανσης, ιδιαίτερα στα λιμάνια και τα αστικά κέντρα των νησιών.

Υδατικοί Πόροι

Θα ενθαρρύνουμε τη μη συμβατική διαχείριση των υδατικών πόρων μέσω της ανακύκλωσης των «γκρίζων» νερών και τη συλλογή όμβριων υδάτων, καθώς και την εισαγωγή έξυπνων τεχνολογιών για την αποδοτική αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης, προκειμένου να μειώσουμε τις απώλειες νερού, να ελαχιστοποιήσουμε τα κόστη, να υλοποιήσουμε έργα συνεργειών νερού και ενέργειας και να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά το φαινόμενο της λειψυδρίας στα νησιά, το οποίο επιδεινώνεται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής.

Θα εγκαταστήσουμε, ιδιαίτερα σε άνυδρα νησιά και όπου έχει αποδειχθεί οικονομικά αποδοτικό, μονάδες αφαλάτωσης που λειτουργούν κάνοντας χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τον πιο αποδοτικό τρόπο. **Θα ευαισθητοποιήσουμε** τον πληθυσμό σχετικά με τις ιδιότητες, καθώς και την ανάγκη υπεύθυνης χρήσης του αφαλατωμένου νερού.

Θα προωθήσουμε την ολοκληρωμένη διαχείριση των εσωτερικών υδάτων, κάνοντας και χρήση παραδοσιακών, βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η διαθεσιμότητα των υπόγειων υδάτων και η καλή περιβαλλοντική κατάσταση του υδροφόρου ορίζοντα και, τελικά να αναβιώσει η βιώσιμη γεωργία νησιωτικής κλίμακας, η οποία μπορεί να προσφέρει τοπικά προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και ποιότητας.

Θα κάνουμε χρήση καινοτόμων εργαλείων και προσεγγίσεων όπως είναι Οικοσυστημική Προσαρμογή και Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών, ώστε να διασφαλίσουμε την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων και εσωτερικών υδάτων, κρίσιμων για τη διατήρηση των βιοτικών πόρων, την καλή διαβίωση και εν γένει την ανθεκτικότητα των νησιών.

Θα αναπτύξουμε δράσεις ευαισθητοποίησης υπέρ μιας πιο υπεύθυνης καταναλωτικής συμπεριφοράς, κάνοντας έτσι τις οικονομικές δραστηριότητες πιο βιώσιμες σε τομείς όπως ο τουρισμός και η αγροτική παραγωγή, βελτιώνοντας την υγεία των οικοσυστημάτων και δημιουργώντας παράλληλα συνθήκες ώστε τα νησιά να μπορούν να αναδειχθούν σε προορισμούς υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού.

Απορρίμματα

Θα επιδιώξουμε τη μετατροπή μας σε τόπους μηδενικών αποβλήτων, υιοθετώντας ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης με γνώμονα τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, ισχυροποιώντας ταυτόχρονα τις τοπικές αλυσίδες αξίας.

Θα θέσουμε σε εφαρμογή την ολοκληρωμένη και έξυπνη διαχείριση των απορριμμάτων σε επίπεδο νησιού, με μικρής κλίμακας, αποκεντρωμένες υποδομές για τη συλλογή, διαλογή, επανάχρηση και ανακύκλωση των απορριμμάτων, υιοθετώντας ταυτόχρονα καινοτόμες τεχνολογίες για τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και τη δημιουργία θέσεων εργασίας τοπικά.

Θα διερευνήσουμε τη δυνατότητα προώθησης, ιδιαίτερα σε μικρά νησιωτικά αρχιπελάγη, της διαχείρισης των απορριμμάτων κεντρικά, στο νησί με το μεγαλύτερο μέγεθος που μπορεί να υποστηρίξει τη λειτουργία μιας τέτοιας μονάδας, δημιουργώντας έτσι οικονομίες κλίμακας.

Θα εισάγουμε κίνητρα για τους παραγωγούς απορριμμάτων, προκειμένου να μειώσουμε τα μικτά απόβλητα και να αυξήσουμε τα επίπεδα ανακύκλωσης.

Θα υποστηρίξουμε στοχευμένες δράσεις ευαισθητοποίησης τόσο των επισκεπτών όσο και του μόνιμου πληθυσμού, των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων για τη ανάγκη μείωσης των απορριμμάτων στην αιχμή της τουριστικής περιόδου.

Μέσα υλοποίησης

Διακυβέρνηση

Θα εργαστούμε από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην προώθηση της βιώσιμης ενεργειακής μετάβασης των νησιών και προς αυτό το σκοπό θα **(α)** αναπτύξουμε τοπικά βιώσιμα και ολοκληρωμένα νησιωτικά σχέδια που μεγιστοποιούν τις συνέργειες μεταξύ των υποδομών, βλ. ενέργεια, μεταφορές, απορρίμματα, υδατικοί πόροι, **(β)** προωθήσουμε τη στενή συνεργασία μεταξύ των νησιών και των ρυθμιστικών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για την ανταλλαγή καλών πρακτικών σχετικά με την προώθηση των κατάλληλων χρηματοδοτικών και ρυθμιστικών εργαλείων και των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνολογιών. **Υπογραμμίζουμε** την ανάγκη για ένα μακροπρόθεσμο πλαίσιο που να προωθεί και να υποστηρίζει κλιμακούμενα έργα με την παροχή χρηματοδότησης και τεχνικής βοήθειας, επιταχύνοντας έτσι την καθαρή ενεργειακή μετάβαση των νησιών.

Θα κάνουμε χρήση των εργαλείων «Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις» και «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων» που παρέχει η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής, ώστε να διασφαλίσουμε ότι οι δημόσιες και ιδιωτικές επεμβάσεις γίνονται κατά τρόπο ολοκληρωμένο, αποδοτικό και προσαρμοσμένο στις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε νησί.

Θα ενισχύσουμε την κοινωνική συνοχή μέσω της ενδυνάμωσης του ρόλου των πολιτών και της ουσιαστικής εμπλοκής όλων των φορέων, τόσο στο συμμετοχικό σχεδιασμό όσο και στη συμμετοχική υλοποίηση, προκειμένου να εμπεδωθεί ότι τα έργα και οι στρατηγικές υλοποιούνται κατά τρόπο ορθό και να ενθαρρυνθεί η κυριότητα της τοπικής κοινωνίας επί των έργων.

Θα αξιοποιήσουμε την πλούσια τοπική γνώση που υπάρχει στα νησιά για να καλλιεργήσουμε την κοινωνική καινοτομία και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τα κάτω.

Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας

Θα εντάξουμε έξυπνες και βιώσιμες τεχνολογίες στα νησιά μας για την αποδοτικότερη και συνεκτική χρήση των φυσικών πόρων και υποδομών.

Θα βελτιώσουμε τις παρεχόμενες ψηφιακές υπηρεσίες, ώστε να δημιουργήσουμε νέες ευκαιρίες για τους πολίτες και τον ιδιωτικό τομέα, να ενισχύσουμε την ανάπτυξη καινοτόμων μικρομεσαίων και νέων επιχειρήσεων και να διευκολύνουμε την πρόσβαση σε αγορές αλληλά και πηγές χρηματοδότησης.

Θα αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά το ψηφιακό χάσμα στις νησιωτικές κοινωνίες επιδιώκοντας την ισότιμη πρόσβαση όλων των πληθυσμιακών ομάδων σε ψηφιακές υπηρεσίες.

Θα εντάξουμε εργαλεία πληροφορίας και επικοινωνίας στο σχεδιασμό πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων, ώστε ως διαδικασίες να γίνουν πιο συμμετοχικές.

Οικονομία

Θα αξιοποιήσουμε το κοινωνικό κεφάλαιο που παραδοσιακά διαθέτουμε ως νησιά ώστε να καλλιεργήσουμε καινοτόμες μορφές χρηματοδότησης και ιδιοκτησίας όπως οι συνεταιρισμοί, η μικροχρηματοδότηση (crowd-funding) και οι συμπράξεις δημόσιου – ιδιωτικού τομέα – ατόμων (public – private – people partnerships).

Θα διαφοροποιήσουμε τις οικονομικές μας δραστηριότητες, συμβάλλοντας στη δημιουργία βιώσιμων τοπικών θέσεων εργασίας, ανατρέποντας την τάση μείωσης του μόνιμου πληθυσμού, μετατρέποντας τα νησιά σε περιοχές όπου οι άνθρωποι μπορούν να παράγουν και να ευημερούν.

Θα συνεργαστούμε για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και την ομαδοποίηση έργων με στόχο την πλήρη αξιοποίηση ευκαιριών χρηματοδότησης.

Θα μεγιστοποιήσουμε τις συνέργειες μεταξύ πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα για τη δημιουργία νέων ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προαγωγή επενδύσεων μικρής κλίμακας και τη στήριξη της απασχόλησης, ιδιαίτερα των νέων.

Θα αναπτύξουμε τη Γαλάζια Οικονομία καθιερώνοντας στρατηγικές συνεργασίες με τον ιδιωτικό τομέα και ακαδημαϊκούς φορείς για να προωθήσουμε τα νησιά ως εργαστήρια πιλοτικών εφαρμογών καινοτόμων υπηρεσιών, προϊόντων και εργαλείων, ιδιαίτερα στους τομείς της βιοτεχνολογίας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του παράκτιου τουρισμού, της διατήρησης της θαλάσσιας βιοποικιλότητας κ.ά.

Για την υποστήριξη και επιτάχυνση της μετάβασης

Προσκαλούμε τις εθνικές κυβερνήσεις και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Να δημιουργήσουν στοχευμένα προγράμματα χρηματοδότησης και τεχνικής βοήθειας για την υλοποίηση πιλοτικών και ολοκληρωμένων έργων στα νησιά συνδυάζοντας όλα τα διαθέσιμα εργαλεία (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, Ορίζοντας 2020, Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, COSME, EaSI, LIFE κ.ά.).

Να παροτρύνουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να υποστηρίξουν επενδύσεις μικρής κλίμακας με σημαντικό αντίκτυπο στο τοπικό επίπεδο και να προσφέρουν εγγυήσεις για επενδύσεις σε επίπεδο κοινότητας.

Να θέσουν σε εφαρμογή ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που να αξιοποιεί πλήρως τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των νησιών, να απλοποιεί τη γραφειοκρατία και να μειώνει τις σχετικές δαπάνες, ιδιαίτερα στην περίπτωση μικρής και μεσαίας κλίμακας επενδύσεων, με ισχυρή συμμετοχή και αποδοχή εκ μέρους της τοπικής κοινωνίας, ως την πλέον βασική προϋπόθεση για τη σωστή υλοποίηση καινοτόμων και βιώσιμων έργων στα νησιά.

Να ενισχύσουν την πολύ-επίπεδη διακυβέρνηση ώστε οι συνθήκες που επικρατούν τοπικά στα νησιά να αντικατοπτρίζονται στα περιφερειακά και εθνικά σχέδια πολιτικής και η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διοίκησης με τους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα να βελτιώνεται.

Να αναγνωρίσουν τη συμβολή της Πρωτοβουλίας «Εξυπνα Νησιά» σε μια σειρά από πολιτικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπεριλαμβανομένων των: Δημιουργία Θέσεων Εργασίας, Ανάπτυξη και Επενδύσεις, Ενεργειακή Ένωση, Ψηφιακή Αγορά, Κυκλική Οικονομία. Ως εκ τούτου, **να λάβουν υπόψη** τους την Πρωτοβουλία κατά την προετοιμασία του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου μετά το 2020.

Προσκαλούμε τους Φορείς της Τετραπλής Έλικας

Να υποστηρίξουν την υλοποίηση της Πρωτοβουλίας «Εξυπνα Νησιά» **καλώντας:**

- **Τον ιδιωτικό τομέα** να αξιοποιήσει καινοτόμες τεχνολογίες για την υλοποίηση έργων τα οποία θα δώσουν σημαντική ώθηση στη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη.
- **Τον ακαδημαϊκό τομέα** να αντιμετωπίσει τα νησιά ως ζωντανά εργαστήρια για διεπιστημονική έρευνα και καινοτομία.
- **Την κοινωνία των πολιτών** να εργαστεί προς την κατεύθυνση ενδυνάμωσης του κοινωνικού κεφαλαίου των νησιών και του πνεύματος του συνεταιρίζεσθαι, ενισχύοντας δομές συμμετοχικής δράσης και συνεργασίας.

Δεσμευόμαστε να

Ωριμάσουμε την Πρωτοβουλία «Εξυπνα Νησιά», διοργανώνοντας το **Φόρουμ των Έξυπνων Νησιών** σε ετήσια βάση ως μια ευκαιρία δικτύωσης, ανταλλαγής γνώσεων και συνεργασίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών νησιωτικών αρχών και φορέων, ακολουθούμενο από το **Συνέδριο των Έξυπνων Νησιών**, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα σε εμπλεκόμενους φορείς να ανταλλάξουν απόψεις και να προτείνουν συγκεκριμένα μέτρα για την υλοποίηση της Πρωτοβουλίας «Εξυπνα Νησιά».

Διερευνήσουμε τη δυνατότητα σύστασης της **Πλατφόρμας των Έξυπνων Νησιών**, που θα διευκολύνει τις στρατηγικές συμπράξεις μεταξύ νησιωτικών αρχών/φορέων και του ιδιωτικού τομέα, της ακαδημαϊκής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών, για την ανάπτυξη λύσεων στη διαχείριση των υποδομών και των φυσικών πόρων των νησιών που να είναι ολοκληρωμένες, μεταβιβάσιμες και επεκτάσιμες σε κλίμακα, ώστε αφενός να ανταποκρίνονται στην ανάγκη εντατικοποίησης της Έρευνας και Τεχνολογίας και συντονισμού των επενδύσεων σε πιλοτικά αθλή και μεγαλύτερα έργα στα νησιά και αφετέρου να βελτιώνουν ουσιαστικά την ποιότητα ζωής των κατοίκων στα νησιά, εμπνέοντας παράλληλα την ηπειρωτική χώρα.

Πρωτοβουλία
Έξυπνα Νησιά